

RUŽICA SOKIĆ

STRAST ZA LETENJEM

LAGUNA

Copyright © 2010 Ružica Sokić

Copyright © 2010 ovog izdanja LAGUNA

Sećam se reči jednog mudraca o večnom rastajanju...

*Sve materijalno i duhovno dolazi iz
jednog izvora i u njega se vraća.*

*Ovozemaljsko napuštanje je prelazak iz
jednog ugla u drugi ugao iste odaje!*

*Mi smo jedno, i oni koji postoje
i oni koji ne postoje.*

*Nepopravljivo i nenadoknativo
su saputnici našeg života.*

*Ostaje sećanje, nastavak druženja sa
uspomenom na prijatelje.*

Posvećeno senima moje majke

Sadržaj

<i>Muharem Pervić, Pozorište piše romane</i>	9
Skijanje u martu	13
Strast za letenjem	17
Fenomen zvani Aleksandar Popović	25
Ležim, a sećanja naviru...	37
Uspomene na detinjstvo	40
Razgovor sa Zoranom T. Jovanovićem o Ateljeu 212 i Miri Trailović	47
Branko Pleša	61
Miša Žutić	65
Baja Bačić – medeni kolačić	67
Gordana Kosanović – čudna devojka	71
Buket bakara ruža	76
Moja razmišljanja o sopstvenom zatočeništvu	80
Vratila sam se u Kanjižu	83
Kod kuće u Beogradu	87
Palički festival 2003. – Rale Zelenović	92
Saša Božović – jedan od izuzetnih likova koje sam srela u svom životu	97
Petar Zec	99
Olivera Marković	103
Komad <i>Janez</i> , a bombe padaju...	105
Bule i Pera	109
Dragan Kresoja	113
Vlada Petrić i Dara Čalenić	114
Sećanje na Kiru Simića u Letoniji	116
Bitef 2003.	119
Čarolija Bergman	121
Egipat	127
Put u Austriju na kontrolu	132
Zašto volim visine?	136
Muci	138
Obračun sa sobom!	143
Cica Perović	151
Nebojša Komadina i Aleksandar Đorđević	157

Bata Stojković	161
Krit	167
Klagenfurt	173
Moja Milena	177
Put po Rusiji brodom Moskva – Sankt Peterburg	181
Bitef 2005.	187
Danilo Kiš	190
Utorak, 28. decembar 2004.	192
Vlada Popović	193
Zoran Radmilović	197
Ksenija Jovanović	203
Bora Todorović, moj pajtos	205
Mira Banjac	209
Đuza Stojiljković, najpoželjniji partner	212
Predrag Ejodus, umetnik glume koji igra i glavom i srcem	215
Nova godina	217
Neprolazna lepota i mladost	218
Dugo putovanje u noć	219
3. oktobar 2005.	224
Neda Spasojević	225
<i>Politikin Zabavnik</i>	229
Kanjiža, 4. jul 2005.	231
Jun 2006. – TITO	234
Zbogom, Čarli	238
Detinjstvo	240
Moje plačne uspomene	246
Svome profesoru Josipu Kulundžiću	249
Deset godina posle	253
Špičkovina – Križni put	257
Gledam kroz srce	259
Put u Kumrovec	260
Pedeset godina Ateljea 212	263
Klanjec	266
Bela Ahmadulina ponovo u Beogradu	270
Reči Nevenke Urbanove	272
Žanka Stokić	275
Čuvena krizna 2009. godina	281
<i>Vesna Krčmar, Dopisano na kraju...</i>	285
<i>Registar imena</i>	293

Pozorište piše romane

Različite zaljubljenosti i opsesije visoko vas dižu, i duboko obeležavaju. Pozorište u knjizi slika i sećanja Ružice Sokić piše srcem i dušom. Seća se i razmišlja, prikuplja i otima od zaborava Ružica fragmente ličnog i umetničkog života, ljude koje nosi u sebi i svojim ulogama, one sa kojima je radila i živela, koje je volela i poštovala, sa kojima je gorko-slatku sudbinu pozorišnu, glumačku delila.

„Da vam kažem“ – kao da vam se obraća Ružica Sokić, svojim mekim, zebnjom zatalasanim glasom: „Valjalo bi zapisati, i ti bi bio dužan da to učiniš. Zaboravlja se, a šta smo sve doživeli, kroz šta smo sve prošli, šta smo sve radili, sanjali, kakve sve divne i grozne ljude sretali, jao! To ne bismo smeli da zaboravimo! A to biste vi pisci, ljudi od pera, morali da učinite; mi glumci smo laici, ali i mi dušu imamo, možemo i mi. Šteta bi bilo da tako sve prođe, padne u zaborav“. I dok slušam Ružicu, mislim na arapsku mudrost: Dok kuću sagradiš, dođe i smrt.

Glumci su patetično, tegobno pritisnuti strahom od zaborava. Zato pričaju anegdote, kako to čine lovci i ribolovci, svi koji ulovljeni nastavljaju da love! Skrivaju se baš zato što njihov posao u teatru, na sceni, zahteva pronicanje i razotkrivanje, pokretljivu, osetljivu, lako ranjivu iskrenost, predanost. Pozorišna scena i uloga je njihovo povlašćeno mesto postojanja, govora i ostvarenja. „Izvan scene kao da ne postojim; scena me uvodi u puno, potresno postojanje, u najbliži i najdublji dodir sa sobom i životom, sa drugima, sa svim što mi se otima, izmiče.“

I kada je znala šta želi i hoće, i kada je lutala, volela, kajala se, kada je drugovala, i širom sveta, kao pozornice, putovala, ushićena ili ojađena, Ružica Sokić nije prestajala da osvaja pozorišne, filmske i televizijske gledaoce. Njeno umetničko iskustvo je prostrano i bogato, kao i njena lakokrila, pa klonula duševnost. Duboko i trajno osećanje da je život čudo, lepota, ali i neiscrpan, prolazan, duboko nepravedan, u osnovi je njenog pogleda na umetnost, ljude, život.

Iako je u životu Ružice Sokić bilo drugih lepota, plodova, iskušenja i zavodljivosti, ništa u ovoj darovitoj glumici nije moglo da potisne misao o pozorištu koje život znači!

Igrala je mnogo, u širokom dijapazonu, od malih komičnih i tragikomičnih likova, do zahtevnijih, punijih, i razvijenijih dramskih uloga. Malo je glumaca koji su u teatru, na televiziji i filmu odigrali uloga koliko ih je, čitavim, drhtavim bićem, u prepoznatljivom dramskom ključu i jeziku, odigrala Ružica Sokić. Pred vama je knjiga nepoklekle ljubavi dramske umetnice kojoj su teatar i gluma prva i poslednja pesma i reč, vrata kroz koja je ušla i na koja se izlazi u svet sa one strane reči i glume.

Da, da, bilo je lepo, uzbudljivo, dramatično. Živi glumac u širokom rasponu, iz večeri uspeha i slave, zadovoljstva i ispunjenosti, u jutra teška, glavobolna, neizvesna i nesigurna, sa teretom popularnosti, ili mukom potisnutosti, zaboravljenosti što kao magla leže na usijanu glumačku dušu. Nije lako, ali nema odustajanja; postoji vreme radovanja, postoji vreme briga, smehotvorja i tugovanja.

Igrati ulogu, prelaziti iz lika u lik, za glumca je, za Ružicu Sokić je, čin osvajanja života, prostranstava ljudskog bića, pronicanja u smisao, njegovu nedovoljnost, u lepotu i njenu zagonetnost tkanu iz neizrecive nežnosti, a bojama krvi.

Sa pozorištem u srcu, kao „zvezdom u plavom krugu“ Miloša Crnjanskog, Ruža je stizala u kasabe i palanke, gradove i velegradove, metropole, na male kamerne scene i pod svetla velikih pozornica. Njeno glumačko umeće osvajalo je siromašne i neuke, bogate i upućene.

Nije Sokićeva u glumu samo ukorenjena, urasla od pete do glave, telom i dušom. Gluma je njena prva, prevashodna i povlašćena stvarnost, zamka u koju sama sebe lovi, ali i leteći ćilim u vremenima zemaljskim, nesigurnim, neizvesnim, sa malo postojanih vrednosti i gotovo iscrpljenom bajkovitošću.

Gluma je ova energija bliskosti i odstojanja, razlika i sličnosti, igre dvojenja i dvostrukosti, mnogoznačnosti svega što se kao život i san na nebrojnim scenama postojanja odvija.

Gluma je umeće kojim se Ružica Sokić za zemaljske stvari i poslove vezuje i od njih se deli; dosezanja i porazi, stvarnosti glume i života, dodiruju se u teatru u kome Ružica Sokić traži i nalazi sebe, prepoznaje i otelotvorava druge.

* * *

U pozorišnoj tišini i tami, glumac je pokretna, svetla tačka, reč, muzika, gest i pokret koji me dodiruju, otvaraju, kazuju mi da „žiče je sestra moja“.

(Pasternak)

* * *

Ma koliko trajali, dani vatrene i burne prisutnosti, slave i popularnosti neminovno prolaze. Vreme neumitno teče i sad se daje druga drama – rekao bi pesnik. Otuda i želja i potreba za zapisivanjem, sećanjima, memoarima, dnevnicima, znacima u kojima glumac produžava svoje plodno i bolno prisustvo u srcima i svesti onih koji dolaze.

Kao i život Sokićeve, i njena knjiga zapisa i opažanja o glumcima-kolegama, piscima, rediteljima, intelektualcima, o teatru i prijateljima teatra, ozarena je i osvetljena svetlostima sete i zebnje, brige i brižnosti, nežnosti; osećanjem klasičnog obožavanja dara i predanosti umetnostima.

Uspeti, izboriti se, savladivati prepreke, dokazivati se, dobiti ovu i sledeću trku, osvojiti i usvojiti ovu i sledeću ulogu, priteći u pomoć često smetenom umetničkom biću i bratstvu, to su osnovne melodije kojima ova nadahnuta, dirljiva knjiga sećanja odjekuje.

Nije umetnost glume, ili moć izražavanja, književna ili neka druga, lak posao. Cena je visoka i samo oni koji su spremni da mnogo žrtvuju, dopjevaju pod krila umetnosti, kao života pedalj-dva iznad zemlje. U ovom vazduhu teatra, glume, lepe književne i dramske reči, u sanjanom i nedosanjanom dvorcu umetnosti, ni na nebu, ni na zemlji, žudela je da živi, opstane i stvara Ružica Sokić.

Biti u počecima jednog prevratničkog, avangardnog teatra kakav je bio Atelje 212, znači i roditi se pod srećnom zvezdom. Život pun uzbuđenja, napetosti, teatarske i političke, osvajanje novih pozorišnih vrednosti, druženja, večernja, radna i prijateljska, sa ljudima od duha i volje za promenom, sve to u najlepšim Ružičinim godinama, nije li to put ili bar staza u život za kojim je Ružica Sokić tragala. Život kao umetnost, drama, punoća, ponesenost, kao veština i umeće postojanja i življenja u društvu koje vam neminovno postavlja ciljeve, ali i ograničenja.

Atelje 212 u najboljim godinama, u kome je Ružica Sokić jedna od središnjih figura, više je od pozorišta. Atelje, i ljudi u njemu i oko njega, zajedno sa Bitefom, oblikuju ne samo jedan novi pozorišni stil, jezik i senzibilitet, već, šire gledano, otvaraju vrata i prozore novim pozorišnim tendencijama i širem, otvorenijem pristupu teatru, pozorišnoj – i ne samo pozorišnoj – kulturi i umetnosti.

Rečju, u ovom pozorištu, glumac je „progovorio“ svojim unutrašnjim glasom, u prvom licu, upustio se u lavirint slobode eksperimenta, komentara i improvizacije, dovodeći u pitanje strogu, akademsku, ideološku bezličnost. Humor, poezija, nešto lično, individualno, prepoznatljivo i uzbuđljivo, moglo

se čuti i videti u ovom teatru kao stecištu onih koji su osluškivali vremena, misli i ideje koje dolaze.

Mladi ne samo po godinama, prepoznali su u ljudima koji su stvarali Atelje 212 i novo pozorište, svoj svet, što je ovom pozorišnom poduhvatu dalo šire društvene i kulturne dimenzije. O ovim, i ovakvim ljudima, u knjizi *Strast za letenjem* piše sa ljubavlju i razumevanjem, sa bliskošću i naklonošću, bez banalnog uznošenja, Ružica Sokić.

Čak i oni upućeniji u „zlatno doba“ Ateljea, naći će u Ružičinoj knjizi iznenađujuće, manje poznate dragocene detalje, koji portretima pozorišnih ljudi, kolega, pisaca, reditelja, intelektualaca o kojima Sokićeva piše, dodaju nove boje i tonove.

Među njima su, između ostalih: Mira Trailović, Aleksandar Popović, Zoran Radmilović, Miloš Žutić, Mira Banjac, Nebojša Komadina, Aleksandar Đorđević, Cica Perović, Branko Pleša, Ljubomir Draškić, Bata Stojković, Vlada Popović, Danilo Kiš, Neda Spasojević, Desa Dugalić, Milutin Butković, Borislav Mihajlović Mihiz, Olivera Marković, Jovan Ćirilov, Boro Drašković, Gordana Kosanović i drugi.

Ljudsko i glumačko, javno i intimno, srećno su i bez natezanja spojeni u knjizi koju čitam sa uzbuđenjem, kao da listam nedovršeni album slika i događaja iz zajedničkog života, sagledanih očima i dušom glumice Ružice Sokić.

Muharem Pervić

Skijanje u martu

Sedim već pedeset dana u tvojoj sobi, Mama. Pre sedamdeset dva dana osudila me je sopstvena noga na izolaciju. Nisam fatalista, ne prepuštam se sudbini bez borbe. Sada verujem da si me ti zaustavila, jer ko zna kuda sam se zaputila? Nisi zakucala da me opomeneš, verovatno ne bih ni čula. Pozvala si me, a ja nisam mogla da stanem.

Danas sam te opet videla kako sediš na trpezarijskoj stolici, netremice gledaš u ugašeni televizor, skoro ne dišući, zagledana u neki svoj svet. Zašto si bežala? Zašto si stala? Bol jednostavno otupljuje. Sigurno zato si ušla u neutralnu zonu, gde ni život ni smrt ne deluju zastrašujuće. Samo si čekala nekoga ili nešto, nešto o čemu si samo ti sanjala.

Vidim te u snovima, prošle su tri i po godine kako si me napustila. Hvala ti što si moje slabosti podupirala tvojom snagom, moje strahove tvojom hrabrošću. Oprosti mi za grubosti kojima sam se branila od tebe i tvoje nadmoćne superiornosti.

Gledam život, i ovo proleće, kroz prozor – nepoznate ljude koji prolaze i koje možda nikada neću sresti kada izađem. Kiša lije danima.

Stalno mislim o tome zašto sam se tamo zaputila, zašto mi se to desilo? Zašto sam uopšte pošla tamo? Opet letim. Šta pokušavam da otkrijem? Koje slike, koje strahove, besove, koje vratolomne misli najavljuju moje zore?

Neki unutarnji, apstraktni glas koji se čuje samo u snu koji ne može da se artikuliše, odzvanja tupo i neće da izađe iz moje svesti i utrobe. Osećam kako sastavljam deliće sopstvenog života, ulazim u zabranjenu zonu svoje podsvesti.

Da li te volim? Sve je u mom posedovanju, i da i ne! Ponekad mi se čini da te ludo volim. Letim, samo tako mogu da preživim, sve je u vlasništvu moje mašte! Ponekad letimo zajedno, ali moja krila su slomljena. Ti me uzimaš i stavljaš na leđa. Ti sve možeš i umeš, ja ne mogu i ne umem ništa. Divim ti se. Nemam snage da to priznam glasno, očekujem da ti to čuješ i prepoznaš bolje od mene. Sastavljam deliće svog života i pokušavam da uđem – kako se utešiti? Kako sebe da zavolim, da poverujem, da se oslobodim straha i krivice? Zaustavljena sam u vremenu i prostoru. Šta da radim?

Ružica Sokić na skijama

Nema glume, nema života. Gluma je moj način života, jedina mogućnost da preživim!

Da li se sve slučajno dogodilo? Slučaj ili neminovnost? Kakav je odnos neminovnosti i slučajnosti? Za mene je slučajnost isto tako zagonetka kao i neminovnost. Desile su se mnoge slučajnosti. Koju je granicu potrebno preći da se niz slučajnosti pretvore u neminovnost – u sudbinu? Mogla sam da preletim taj dan, to mesto, vreme, i da te uhvatim za ruku.

Sada je prostor među nama, ali ja verujem da ću te videti – videću te kao nekad. Kao uvek, volim te! Postoje samo dan i noć, ali vreme ne prolazi. Moram da dotaknem rukama ono što volim. A tebe nema, živiš samo u mojim snovima.

Sediš na začelju stola, gledaš svoj film! Bila si dete bola, kome je uskraćena ljubav, zato si bežala u samoću, u svoj svet tajni u koji nikoga nisi puštala, pa ni mene! Htela si da budeš jača nego što jesi. Oprosti za grubosti bez predumišljaja. Plašila sam se tebe u sebi! Tvoje dugo putovanje u tamu podnosila si hrabro. Tvoje oči svetlele su sjajem koji mi je ponekad ličio na suzu što je skliznula iz oka, ne dočekavši da sleti na tvoju uvelu ruku. Zašto si uvek bila sama, zašto nikad nisi htela da mi poveriš svoju samoću, zašto nikad nisi htela da mi otvoriš svoje srce? Uvek si se igrala skrivalice, nisi išla do kraja. Da li nisi mogla, ili nisi htela? I mene si povelala na tu stranu. Naše tajne su zatvorene u dubine do kojih je teško stići, pa mi se često čini da do njih ne mogu dopreti. Pobegla si u svoj milosrdni mrak. Tvoje putovanje je bilo dugo i bolno.

Nismo umele da se volimo kako treba. Volela si me bezgranično na svoj način – tvoja ljubav je bolela.

Pojam ljubavi je tako širok. „Volim te“ – izgubilo je smisao, jer se izgovara često, olako, postalo je obično... Ali ja ti sada kažem istinsko, pravo Volim te, Mama. Želim još nešto da ti kažem, što ima veze s mnogim ljudima koje sam poznavala i volela, a koji su na ovaj ili onaj način umrli. To je osećanje velikog, razarajućeg gubitka! Život teče, ide dalje, ali više ništa neće biti kao pre. Htela bih da ti kažem i nešto radosno, ali je ipak protkano strahom koji je uvek naličje radosti. U mnogim mojim ulogama živiš na sceni, moja si stalna inspiracija. Retko je ko mogao i da nasluti šta si sve nosila u svom neobičnom biću! Sve si mogla da budeš bolje od mene! Umela si da voliš bolje od mene. Veličina tvoje ljubavi je u veri, i kad smo daleko i kad smo bile blizu.

Ruža i Miki, Kaprun 1990.

Ruža i Miki, 1997.

Strast za letenjem

Išla sam da otkážem to putovanje, a jedan od vlasnika agencije predložio mi je da idem u Bad Klajnskirchajm, u banju, da izlečim povređeno koleno. Povoljno, besplatno skijanje, besplatna banja, voziće nas specijalni mali bus mercedes, nas četvoro, jer to je sve van sezone. Moja intuicija mi je šaputala – „ne idi“.

Imala sam mnogo predstava, gostovanja, putovanja u Aleksandrovac, Ivanjicu. Bolelo me je koleno, bila sam umorna i mislila sam da će mi dobro doći šest slučajno slobodnih dana u banji u Austriji. Za svaku eventualnost ponećemo skije. Ništa nas ne košta da ih ponese – putujemo komforno, samo nas četvoro, a mali mercedes je poluprazan.

Posle jedanaest sati vožnje stižemo u Bad Klajnskirchajm i konstatujemo da tamo nema ni pahuljice od snega. Smeštamo se u pansion i krećemo u banju. Voda mineralna 36 stepeni Celzijusovih, a ima i spoljni bazen u koji se ulazi kroz unutrašnji. Kupamo se... kad ugledam skijaše na jednoj strmoglavoj stazi ispred nas. Odmah mi sine misao kako bih rado otišla tamo, jer sam videla i gondolu koja je prevozila skijaše. Tri dana sam mislila o tome, kupajući se u blagotvornoj mineralnoj vodi. Dolazeći u banju, ugledala sam malu dečju skijašku stazu i predložila sam Miroslavu da, ipak, probamo da se spustimo niz nju. Sledećeg dana smo se već petnaest puta spustili niz tu blagu, kratku stazu i ocenili da nas noge drže; i, đavo nas je uzeo pod svoje. Predložila sam Miroslavu da se narednog dana rano popnemo gondolom na vrh da vidimo kako tamo izgleda. Na nesreću, Miroslav je pristao, popeli smo se na 2.500 metara i naišli na božanstven prizor. Vrhovi planina obasjani suncem, bez oblaka. Te planinske vrhove iznad oblaka sam najviše volela da vidim i zbog njih sam toliko zavolela planinu. Dole u podnožju magla i mrak, a gore sunce, svetlost kao na drugoj planeti. Skijaši preplanuli, divan beo čist sneg. „Miroslave, vidi, ovde ima i dece“, kažem ja, i dodam: „Hajde da probamo da se spustimo.“ To je bio treći dan. Naravno, i četvrtog smo se spustili. Miroslav je našao jedan blaži spust, a ja sam pronašla strmu stazu. I preposlednjeg, petog dana, Miroslav je odustao od skijanja. Odustao je od banje, jer je imao problema sa aritmijom, zbog preteranog boravka u toplom bazenu. Ja odlučim da sutra, petog dana, sama odem na skijanje. Nisam znala da je na srednjem i donjem delu staze bio samo veštački sneg koji se pretvorio u pravi led. Sletela sam sa 2.000 metara visine do podnožja za dva

minuta. Moj san o letenju je bio ispunjen. Obožavala sam da letim. I na tom četvrtom spustu prođe mi kroz glavu misao da bih, kada bih pala, ne daj bože, polomila obe noge, a možda i vrat. Takve misli su me opsedale. Znači, moj anđeo čuvar me je opominjao. Ali, moja strast je bila jača i peti put dođem na vrh, pogledam dole, krenem istom stazom. Skoro sam bila na kraju, još manje od 10 sekundi, možda. Neko me je pozvao, u toj ludoj brzini sam pomislila da neko naleće na mene, pokušala sam da stanem, nikoga nije bilo. Okrenem se i u tom okretanju sapletu mi se skije, čujem „klik“, padnem. Odmah sam znala, nogu ne mogu da pomerim, noga mrtva, kuk boli, ne mogu da se maknem. Vičem za pomoć, pored mene jure skijaši, niko me ne gleda. Učinilo mi se da je prošla večnost. Tek, neki dobri čovek stane pored mene, pokuša da me podigne. Od bola samo što se nisam onesvestila.

Došli su, noseći sanke, da bi me stavili na njih. Međutim, od užasnog bola, na svaki njihov dodir, ja sam vrištala i, na kraju, ugledam žuti helikopter kako kruži iznad mene. Nisam bila svesna koliko je vremena prošlo. Prethodnog dana, vraćajući se sa kupanja, ali i posle skijanja, Miki i ja smo gledali žuti helikopter koji je na dugačkoj sajli nosio povređenog u nosilima, a koji su držala dva spasioca, radi ravnoteže. Ja sam mislila da je to neka vežba. Nisam verovala da je moguće da čovek visi na dugačkoj sajli ispod helikoptera. Pratila sam taj helikopter, potpuno fascinirana, dok se nije izgubio među brdima. I eto, sada taj helikopter dolazi po mene. U trenutku mi je sve bilo jasno. Alarmirali su skijaše da stanu. Jedan spasilac me je zagrlio, da me vetar ne odnese. Ja sam vrištala. Iz helikoptera su izašli žena i čovek – lekari. Nisam, ni po koju cenu, pristala da uđem u helikopter, jer sam uobrazila da ću ispasti iz nosila. Dobila sam slom živaca. Oni su mi stavili masku na lice i probudila sam se posle šezdeset kilometara leta iznad brda – u Klagenfurtu. Na meni neka košuljica. Nada mnogom nagnut čovek, (ima bujnu crnu kosu), obraća mi se, a ja ne znam na kom jeziku. Razumela sam. Bila sam razapeta na nekim, meni nepoznatim, aparatima jer je trebalo utvrditi vrstu povrede. Čovek mi je rekao: „Ja ću vas operisati, operacija će trajati jedan sat. Da li ste doručkovali?“ Pokaže mi crtež mog kuka, ili preciznije, vrata mog kuka koji je pukao i objašnjava kako misli da me operiše. Odlično se sećam tog crteža. Medicinski rečeno, odlučio se da mi napravi osteosintezu, to jest da mi ne ugradi veštački kuk, nego da sastavi slomljeni vrat kuka s tri šrafa. Bila sam pod jakim sedativima. Oni koji su me skidali, verovatno su se čudili, imala sam blindirana oba kolena. Srećom, Miroslav mi je stavio u džep, nekom intuicijom, cedulju s mojim imenom i prezimenom, kao i adresu gde smo smešteni, i policija je već Miroslava obavestila šta mi se desilo. Lekar me je pitao za ime, jer je trebalo da potpišem da prihvatam operaciju, a ja sam samo govorila: „I am actress, this is catastrophe for my profession.“ A on je tražio ime. Nisam mogla da se

setim kako se zovem, poljubila sam ispruženu doktorovu ruku i utonula u san. Probudila sam se ispred sobe u kojoj ću biti smeštena. Tamo je već bila jedna pacijentkinja, Austrijanka. Imala sam televizor, radio, mogla sam da slušam i gledam televiziju Slovenije. To je bio drugi dan po ubistvu Zorana Đinđića. On je ubijen 12. marta, a ja sam nastradala 14. marta. Toliko me je taj zločin potresao da sam mislila samo o njemu. Bila sam opsednuta tom tragedijom, pa sam i sama srljala u propast, tako da su me više interesovale vesti i šta se dešava u Beogradu, nego što sam stvarno bila svesna onoga što je mene zadesilo. Gospođa Elizabeta, Austrijanka, mnogo mi je pomogla. Nismo znale nijedan jezik na kome bismo mogle da se sporazumemo, ona nije znala engleski, a ni ja baš nisam znala mnogo više od nje. Samo sam razumela da je ona medicinska sestra i komunicirale smo fluidima. Uopšte, svi oni su bili izuzetno fini, i lekari i medicinsko osoblje. Nisu ništa znali o meni, ali su bili beskrajno nežni i tad sam počela, čini mi se, da shvatam da postoje i dobri ljudi. Mi smo, ovde, podivljali živeći u tako teškim okolnostima. Zaboravili smo da postoje sredine gde se normalno živi, gde ima ljubavi i nežnosti među ljudima. Zaista, gospođu Elizabetu ću pamtiti celog života iako nisam s njom mogla da razgovaram, a razumele smo se samo osećanjima koja povezuju ljude ljubavlju.

Trećeg dana pojavio se jedan mladić s infuzijom. Ja sam pokušala nešto da mu kažem na mom „specijalnom engleskom“, na šta je on reagovao: „Mi smo naši. Vi znate srpski.“ Kriknem: „Pa vi ste anđeo!“ Rekao mi je da je iz Zagreba, da je ovde na specijalizaciji kao mlad lekar. Boško Rastovčan. On nikada nije čuo za mene, jer kad sam mu kazala da sam glumica, i svoje ime, očigledno, za njega ništa nije značilo. Sutradan je došao i rekao mi da je razgovarao sa svojom mamom u Zagrebu, koja je neuropsihijatar, da me je gledala, da ima mnogo simpatija za mene, tako da je bio potvrđen moj identitet kod Boška. Završio je u Gracu medicinu, i u Klagenfurtu je bio na specijalizaciji. Došao mi je kao najveći Božji dar, jer preko njega sam mogla da uspostavim kontakt s osobljem bolnice. To je Univerzitetska klinika, čuvena u tom delu Evrope, specijalizovana za urgentne slučajeve. I u toj nesreći, imala sam sreće da sam prenetu u tu bolnicu, iako sam šezdeset kilometara visila na sajli, što je sigurno moja podsvest zauvek zabeležila.

Odmah mi se javio jedan gospodin iz Ženeve. Nisam ni znala da sam osigurana preko *Kon Tikija*. Gospodin Andelković mi saopšti da će oni preuzeti na sebe sve probleme koje budem imala i da će me prebaciti posle pet dana avionom u Beograd. Ja sam odmah zvala Mikija, koji je morao da se vrati u Beograd, bez mene, da bi sredio sve probleme nastale mojim udesom, ali i činjenicom da neću nikako da se prebacujem sanitetskim avionom, jer se plašim takvog transporta.

Ružica Sokić u bolnici

Doktor Boško Rastovčan i Ružica

Eto, plašila sam se helikoptera, aviona, a nisam se plašila da poletim sa vrha u ambis.

Stalno sam se raspitivala za doktora koji me je operisao i čudila sam se zašto se ne pojavljuje. Ni na jednoj viziti nije bio za četiri dana otkako sam operisana. Bila sam radoznala da ga vidim i da mi lično kaže koliko je operacija uspela. Stalno sam se raspitivala kod Boška, ali ni on nije mogao ništa više da mi kaže o mom hirurgu, jer je odskora bio tu i nije ga lično poznavao. U sredu, 18. marta, trebalo je da budem transportovana u Beograd. U utorak, u sobu ulazi čovek sa bujnom belom kosom, naočarima, bledog lica, u farmerkama; pogleda me i prođe pored mene. Nisam ni slutila da je to lekar koji me je operisao. Gospođa Elizabeta mi pantomimom pokazuje da je taj čovek sa dugom sedom kosom hirurg koji me je operisao. Za mene je to bio pravi šok. Ja sam već bila sigurna da me je Sai Baba operisao, jer sam videla njegovu bujnu crnu kosu kada je sa mnom razgovarao pred operaciju i sećam se da sam ga i u ruku poljubila, u mom bunilu. A ko je ovaj čovek? Ja sam videla čoveka sa crnom kosom, a ovaj što je prošao pored mene, imao je tršavu belu kosu kao Ajnštajn. Za mene je to bio primalni susret, bila sam u neodoumici. Fascinirao me je ovaj lik, a ni sada ne znam kako je izgledao. Nisam ništa mogla da razumem šta je taj čovek u teksas odelu hteo da mi kaže. Ne mogu da se setim da li je bio mlad ili star. Gledala sam u lik koji je pokušavao nešto da mi objasni. Pogodila me je njegova presuda fifti-fifti, što sam razumela da znači da je ishod moje operacije neizvestan. Još mi je rekao da ću morati da čekam tri meseca da bi se znalo da li je glava mog kuka preživela. Moja „luda glava“ u tom trenutku je potpuno zatajila. Zabezegnula sam se i nisam više ništa ni čula ni razumela. Hirurgu ništa više nije preostalo nego da se dežurno osmehne, pruži mi kurtoazno ruku, da se pozdravi sa mnom, jer ja sutra odlazim kući. Ipak sam se setila da promrmljam „Thank you!“, i čovek je izašao.

Sutradan, 18. marta, sanitetskim kolima iz bolnice me voze na aerodrom. Avion kojim je trebalo da otputujem, još nije stigao iz Ženeve. Ja spakovana, vezana u nosilima, moram u toalet. Ne mogu da izdržim još dva sata do Beograda. U Klagenfurtu me je sačekala predstavica iz Ženeve, lepa devojkica. Srećom, znala je francuski i mogla sam sa njom da komuniciram. Kazala mi je da avion kasni dvadeset minuta i ja sam odložila svoj toalet s idejom da ću to moći da obavim u avionu. Kroz pola sata dolaze dva čoveka da me preuzmu (znači avion je stigao), da me smeste u avion. Devojkica im objasni da moram u toalet. Jedan od njih dvojice mi, takođe na francuskom, kaže da će on to srediti; donese mi neku plavu kesu iz koje izvadi lopatu, krene ka meni, a ja naravno odbijem njegovu uslugu u nadi da ću to normalno obaviti u avionu. Onda se obratim devojkici i zamolim je da mi ona

Najzad kod kuće

pomogne. Ta fina devojka me zaprepašćeno pogleda i kaže mi da ne zna šta je to, kako se upotrebljava ta stvar, da to nikada u životu nije videla. Ja sam već bila na ivici da mi se desi maler i šćepam sama tu lopatu i sebe spasem velike bruke. Ona dvojica iz Ženeve stave me na nosila i krenu po pisti da me smeste u avion. Ja gledam, ne mogu da otkrijem gde je taj avion. Oni se zaustave ispred jedne „igračke“ od aviona. Toliko je bio mali, nije imao ni stepenice. Morali su na rukama da me uguraju i stave me na neki dušek na naduvavanje. Spakuju me tu i vežu. U tom trupu nije bilo mesta za njih. Pojavi se jedna glamurozna devojka, izgleda, stjuardesa. Pilota nisam videla. Ja ne znam gde je ta devojka nestala. Jedan od ove dvojice se, puzeći uvukao u prostor gde je trebalo da bude pilot, a ovaj drugi je seo na mene. Rekli su mi da je to mlazni aviončić koji može samo hiljadu metara visoko da leti. Kada je počeo da se diže, imala sam osećaj da on apsolutno ne može da se podigne, da leti po kaldrmi. Kao da nije imao snagu da se podigne, nego se dizao u krugovima i toliko se naginjao da je ovaj čovek koji je sedeo, sada legao na mene, da se ja ne bih pomerala. Bila sam sigurna da ću ovde skončati. Avion se muvao između brda i ja sam očekivala da ćemo se srušiti na neko od brda. Bila sam izbezumljena. Nisam smela uopšte da pogledam kroz malo okruglo prozorče, kroz koje je počeo da se probija sunčev zrak. Znači, ipak smo se popeli na tu visinu od hiljadu metara. Ova dvojica su se raskravila, počeli su da se smeju, da mi nude piće.

Meni ni do čega nije bilo, a kamoli do pića. Šta ako je u Beogradu oblačno? Za sat i po smo bili blizu Beograda. I stvarno je bilo oblačno. To sam osetila, jer naš aviončić je kao kamen propadao kad god je naišao na neki sloj kumulusa.

To je iskustvo koje nikada neću zaboraviti. Osećaj da padate kao kamen je nešto što čovek koji nema iskustva s tim fenomenom teško može da istrpi. Spuštanje je trajalo dvadeset minuta. Kada smo se spustili, bila sam skroz mokra od stresa i presrećna što sam živa. Čekala me žena iz osiguravajućeg društva *Evasan* i Miki sa sanitetskim kolima kojima je trebalo da budem prebačena u bolnicu na Banjici. Kad su me izneli iz trupa aviončića i stavili na nosila, ugledala sam grupu ljudi pored mog aviončića. Pitala sam: „Gde je pilot?“, a oni mi kažu: „Pa to je pilot.“ Ja vidim čoveka, koji, kao da je krenuo na čaj u pet. Doteran, bez uniforme, zgodan, i saznam da je to njegov privatni avion, a ona lepotica, za koju sam mislila da je stjuardesa, pravila mu je društvo do Beograda. A ja na sve to kažem čoveku na francuskom: „Da sam znala da me vozi tako zgodan momak, ne bih se toliko plašila.“

Sa aerodroma su me odvezli u bolnicu na Banjici, gde sam odmah primljena kod dr Blagojevića. Konstatovan mi je visok šećer u krvi, kao posledica traume i stresa koji sam preživela u aviončiću od Klagenfurta do Beograda.

Aleksandar Popović